

NĚKTERÉ NÁZORY NA PERSPEKTIVU ROZVOJE RADIOELEKTRONICKÉHO BOJE V ČS. ARMÁDĚ

Ve svém článku chci navázat na dosud publikované názory na potřeby dalšího rozvoje radioelektronického boje (REB) v Čs. armádě. Rozvoj celé oblasti radioelektronického boje je dán změnou vojenskopolitické situace a přijetím obranné doktríny ČSFR.

O významu a důležitosti radioelektronického boje ve všech moderních armádách není pochyb. Je to oblast vojenské činnosti, která od doby druhé světové války doznala největšího rozvoje, byla prakticky a s velkým úspěchem prověřována ve všech lokálních válečných

konfliktech. Zvláště válka v oblasti Perského zálivu potvrdila, že cílevědomě připravený a důmyslně vedený radioelektronický boj zabezpečí efektivní využití vlastních úderných sil a prostředků s minimálními ztrátami. Z dosavadních informací je zřejmé, že radioelektronický boj vedený vojsky protiirácké koalici již na počátku války ochromil a doslova umrtvil obrovský vojenský potenciál irácké armády. Detailně naplánovaný a s využitím momentu překvapení vedený "radioelektronický úder" v podstatě umožnil do zahájení války vybojovat nadvládu ve využití elektromagnetického spektra a tím i nadvládu ve vzduchu, což bylo základem pro velmi rozsáhlou a efektivní činnost spojeneckého letectva.

Budoucnost a perspektivy rozvoje radioelektronického boje jsou mimo jiné dány i tím, že současný i budoucí rozvoj zbraní a zabezpečovací techniky je stále více závislý na širokém zavádění a využití radioelektronických prostředků. Současné snižování počtu zbraní a bojové techniky se moderní armády snaží nahrazovat zvyšováním jejich kvality. Toto se zabezpečuje zvyšováním dosahu, přesnosti zásahu cíle, kombinací naváděcích systémů, vytvářených průzkumně palebných systémů apod. Na druhé straně se rozšiřuje snaha správnou funkcí těchto radioelektronických prostředků narušit, ztížit nebo je vyřadit z činnosti. To je a bude hlavním a dá se říci strategickým cílem radioelektronického boje ve všech moderních armádách.

Názor na současný stav REB v Čs. armádě

Za současného pojetí je v řádech a předpisech Čs. armády radioelektronický boj považován za jeden z důležitých druhů bojového zabezpečení. Je to souhrn opatření a činností, jejichž cílem je dezorganizovat systémy velení vojskům a řízení zbraní protivníka, zachování vysoké bojové životnosti vlastních analogických systémů při oboustranně vedeném radioelektronickém boji. Radioelektronický boj je realizován celou řadou opatření, která se dělí do čtyř základních složek. Je to:

- palebné ničení,
- radioelektronické rušení,
- radioelektronická ochrana vlastních systémů,
- boj s technickým průzkumem protivníka.

Cíl i obsah sice v obecném pojetí plně odpovídá jak současným, tak i budoucím potřebám obrany ČSFR, avšak jeho význam, úloha a účinky značně překračují rámec druhu zabezpečení. Jeho dělení do uvedených čtyř složek je nejen zbytečně komplikované, ale ve svých důsledcích vede i k zamlžování obsahu, roztržitému odpovědnosti a nakonec to přispívá i k neplnění přípravy na celý komplex úkolů radioelektronického boje.

Dalším problémem, který nepříspěvá k přípravě a řešení problematiky REB, je název útvarů "smp REB". Zdá se to být sice formální záležitost, avšak ve svém důsledku se promítá i do názoru na chápání REB. Vzhledem k tomu, že útvary REB mají prostředky pouze na radioelektronické rušení, tj. na provádění jen jediné složky REB, vznikl u mnohých funkcionářů zjednodušený dojem, že i radioelektronický boj se rovná radioelektronickému rušení. Jistě to není hlavní příčina, proč se přípravě na REB nevěnovala taková pozornost, kterou si zasloužil, ale určitě tomu napomohla.

Ke zvyšování úrovně celkové připravenosti na REB nepřispěla ani skutečnost, že v předpisech pro řízení kontrolní činnosti a hodnocení útvarů není připravenost na radioelektronický boj stanovena jako jedna z důležitých hodnocených oblastí, a proto se kontrole nevěnovala potřebná pozornost. Jako nepochopení důležitosti profesionálního řešení radioelektronického boje u útvarů pozemního vojska bych hodnotil i tu skutečnost, že teprve koncem roku 1990 byla do TMP dána funkce náčelníka REB svazku. Takže na taktickém stupni, který je z hlediska REB nejdůležitější, nebyl profesionálně připravený specialista

a celá oblast byla dána do odpovědnosti důstojníku operačního oddělení, který nebyl na výkon takové funkce odborně připraven.

Dosud zůstávají nejasné i otázky řízení a usměrňování komplexního maskování, dezinformace, aktivního i pasivního klamání, ochrany bojové techniky před samonaváděcí municí, ochrany před úmyslným rušením, zabezpečením elektromagnetické koexistence (EMK) apod. Příčin bychom našli ještě mnoho, ale společnou vidím v tom, že nebyly organizačně a personálně vytvořeny předpoklady pro centrální řízení, ovlivňování vývoje potřebných prostředků, uskutečňování praktického výcviku apod. Mohu jen konstatovat, že se i v současné době podle skutečných potřeb nerozvíjejí zastírací prostředky, makety na klamnou činnost tak, jak je tomu v moderních armádách. Faktem tedy zůstává, že mnohým funkcionářům zcela postačuje maskování proti optickému průzkumu - což ve svém důsledku nemá zcela žádný efekt, protože je naprosto běžné používat kombinovaných prostředků technického průzkumu, a to jak na pozemních, tak i vzdušných a kosmických zařízeních.

Za chybné pokládám rovněž to, že nebyl vyvíjen dostatečný tlak z velení Čs. armády na svazky a útvary, aby uskutečňovaly výcvik za podmínek rušení, aby se při všech cvičeních s vojsky provádělo a ověřovalo maskování proti všem druhům technického průzkumu atd.

Určitý společný jmenovatel všech problémů vidím v tom, že cvičit v podmínkách radioelektronického boje značně ztěžuje výcvik, dělá jej náročnějším a těžším jak na organizaci, tak i uskutečnění.

Návrh nového pojetí radioelektronického boje v Čs. armádě

Přijetí obranné doktríny, samostatnost v celkovém řešení obrany naší republiky dávají velení Čs. armády možnost stanovit novou koncepci rozvoje REB. Přitom je nutné vycházet z analýzy kladů i nedostatků minulého období a přijmout takové zásady, které budou platné pro nadcházející období přestavby Čs. armády.

Na prvním místě si myslím, že je nutné zcela zásadně změnit současnou koncepci, že REB je druhem bojového zabezpečení. Toto zařazení neodpovídá tomu, že jedním z hlavních úkolů REB je dezorganizovat systém velení a řízení protivníka. Přitom cílevědomé plánování a vedení této činnosti vyhrává boj i celé operace, jak bylo potvrzeno ve všech lokálních válkách. Navrhují, aby REB byl ve všech řádech zakotven jako součást každé bojové činnosti, na jejímž uskutečňování se podílejí všechny druhy vojsk podle rozhodnutí velitele, které je rozpracováno v Plánu REB a ostatních dokumentech.

Návrh nové definice radioelektronického boje

Radioelektronický boj je souhrn vzájemně sladěných opatření a činností vojsk prováděných s cílem znemožnit, narušit nebo ztížit protivníkovi organizované vedení operace a boje, vedení přesných úderů a paleb, současně zabezpečit efektivní bojovou činnost vlastních vojsk při obdobných opatřeních protivníka.

Pro zjednodušení chápání, prosazování, rozvoj a odpovědnost za přípravu a realizaci je možné opatření radioelektronického boje rozdělit do dvou hlavních oblastí:

1. Ofenzivní opatření, jejichž cílem je dezorganizovat (narušit) spolehlivou činnost systému velení, řízení, průzkumu a radioelektronického boje protivníka.

Mezi tato opatření lze zahrnout:

● palebné ničení:

- míst velení a řízení,
- radioelektronických objektů a prostředků,
- průzkumných prostředků,
- prostředků radioelektronického boje apod.;

● **elektronické rušení:**

- rádiových sítí a spojů,
- RL letectva a PVO,
- radionavigačních systémů,
- samonaváděcích prostředků, řízených střel a munice;

● **klamání a dezinformaci;** jde o:

- výstavbu klamných objektů s aktivním provozem REP,
- použití hodnověrných maket a klamných cílů,
- zavádějící dezinformační vstupy do rádiových sítí.

2. Ochranná opatření, jejichž cílem je zajistit spolehlivou činnost a vysokou bojovou životnost vlastních systémů a objektů při intenzivně vedeném radioelektronickém boji oběma bojujícími stranami.

Mezi tato opatření lze zahrnout:

● **aktivní i pasivní obranu (ochranu) vojáků, zbraní, radioelektronických objektů a prostředků před technickým průzkumem protivníka,** která se uskutečňuje:

- ničením průzkumných zařízení a vyhodnocovacích středisek,
- radioelektronickým rušením průzkumných zařízení a rádiových sítí pro předávání získaných informací,

- aktivní a pasivní klamnou činností,
- zastráním (maskováním) objektů i prostředků proti všem druhům technického průzkumu;

● **aktivní i pasivní ochranu před úmyslným i neúmyslným radioelektronickým rušením,** jež se uskutečňuje:

- vyhledávání a ničením rušičů protivníka,
- správným a cílevědomým naplánováním rádiových sítí s ohledem na odolnost proti použití prostředků rušení,
- zabezpečením elektromagnetické koexistence;

● **ochranu vojáků, objektů a prostředků před jejich zničením samonaváděcí municí protivníka,** a to:

- komplexním maskováním chráněných objektů a techniky před technickým průzkumem (poznámka: objekt-prostředek, který nebude zjištěn, nemůže být zničen),
- aktivní klamnou činností proti používaným systémům samonavedení munice,
- využíváním technických možností prostředků k jejich ochraně,
- vyhledáváním a ničením nosičů samonaváděcí munice;

● **ochranu před klamným a dezinformačním působením protivníka na vlastní systémy a prostředky,** uskutečňovanou:

- promyšlenými opatřeními, která prověří hodnověrnost vlastních přenášovaných informací (časové prověřování, hesla apod.),
- využíváním různých druhů technického průzkumu současně.

Hlavní zásady pro vedení radioelektronického boje

1. Radioelektronický boj je vševojskovou záležitostí.

2. Radioelektronický boj je nedílnou součástí každé bojové činnosti. Jeho cílevědomé vedení má rozhodující vliv na průběh i konečný výsledek každé bojové činnosti.

3. Radioelektronický boj musí být veden trvale v celém rozsahu všemi druhy vojsk, a to v míru i ve válce. Pro dosažení radioelektronické převahy nad protivníkem může být plánován a veden radioelektronický úder s cílem vytvořit podmínky pro vstup hlavních sil do bojové činnosti.

4. Za přípravu a účinné vedení REB odpovídá velitel.

5. Náčelník REB je hlavním organizátorem, je přímo odpovědný za rozpracování úkolů REB

a v součinnosti s ostatními funkcionáři zajišťuje praktickou realizaci opatření radioelektronického boje v rozsahu stanoveném rozhodnutím velitele.

6. Náčelníci druhů vojsk, speciálních vojsk a služeb a štáby všech stupňů organizují REB v souladu s rozhodnutím velitele.

Pro další rozvoj radioelektronického boje je, podle mého názoru, nutné urychleně řešit tuto problematiku:

- Do základních řádů a předpisů zapracovat způsob plnění bojových úkolů v podmínkách oboustranně vedeného radioelektronického boje.

- Podrobně rozpracovat a určit povinnosti, ale i odpovědnost funkcionářů za připravenost jimi řízených oblastí na komplexní řešení úkolů radioelektronického boje.

- Současné útvary radioelektronického boje reorganizovat na útvary radioelektronického rušení, které mohou mít předurčeny skupiny pro přidělení svazkům prvního sledu. Tím bude nahrazen nedostatek, že nemohly být vytvořeny organické jednotky rušení svazků pozemního vojska.

- Útvary radioelektronického rušení vyzbrojit moderní průzkumnou a rušící technikou, dále moderním systémem automatizovaného velení a řízení. Pro zvýšení mobility a efektivnosti použití těchto prostředků v různých částech ČSFR bude výhodné pro tyto prostředky instalovat na letadla, vrtulníky a bezpilotní prostředky.

- U každého velitelství vytvořit jednotku elektronické kontroly, která bude určena pro kontrolu dodržování zásad utajení u radioelektronických prostředků všech druhů vojsk. Kromě toho může být využita při řešení problematiky elektromagnetické koexistence.

- Zabezpečit, aby každý bojový letoun a vrtulník byl vyzbrojen prostředky REB individuální radiotechnické ochrany. Kromě toho musí být taktické letectvo vyzbrojeno moderními prostředky REB skupinové ochrany.

- Komplexně modernizovat používané prostředky technického průzkumu, které budou schopny ve skutečném čase dávat hodnověrné informace pro vedení radioelektronického boje.

- Konceptně rozpracovat a řešit celou oblast boje s technickým průzkumem protivníka. Je nutné zajistit takové prostředky, které budou schopny chránit před všemi druhy technického průzkumu. Nemalou pozornost bude zapotřebí věnovat maketám bojové i zabezpečovací techniky, různým způsobům klamání a dezinformace.

- Zvýšit znalosti a celkovou odbornou profesionální připravenost velitelů, štábů i obsluh radioelektronických prostředků o úkolech radioelektronického boje a způsobech přípravy vojsk na splnění předpokládaných bojových úkolů v podmínkách oboustranně vedeného radioelektronického boje.

- Odpovědnost za organizaci radioelektronického boje na štábu a za zabezpečení součinnosti mezi jednotlivými druhy vojsk přenést z náčelníka štábu na náčelníka radioelektronického boje. Tento požadavek vyplývá ze zhodnocení současné praxe, kdy náčelník štábu je neúměrně zatížen, nemá dostatek času, aby tento úkol mohl v celém rozsahu zabezpečovat. Náčelník REB vojenského velitelství se svým oddělením bude mít dostatek sil a hlavně je na to odborně profesionálně připraven, aby mohl splnit funkci hlavního organizátora REB štábu svazu.

- Rozpracovat metodiku postupné a diferencované přípravy vojsk na plnění úkolů radioelektronického boje. Při všech cvičeních s vojsky prakticky řešit, procvičovat znalosti, připravenost velitelů a uživatelů REP k plnění úkolů radioelektronického boje.

- Při všech prověrkách bojové připravenosti prověřovat a hodnotit úroveň přípravy REB. Tuto oblast považovat za jednu z rozhodujících hodnocených oblastí.

Chci zdůraznit, že při nastávajících reorganizacích, tvorbě nových řádů a předpisů je v Čs. armádě nutné hluboce promyslet i změny v oblasti radioelektronického boje tak, aby plně odpovídaly požadavkům obranné doktríny ČSFR. Při tom je zapotřebí vycházet jak ze zkušeností z vedení radioelektronického boje v lokálních válkách, tak i z nejnovějších poznatků moderní vojenské vědy.

Zpracovaná a přijatá koncepce by neměla být poplatná současným ekonomickým možnostem naší republiky, ale měla by vycházet z hluboké analýzy požadavků na zabezpečení naší suverenity před jakýmkoli protivníkem. I pro oblast radioelektronického boje v plném rozsahu platí nahrazení kvantity kvalitou jak v oblasti technického průzkumu, tak i v oblasti elektronického rušení a ničení.